

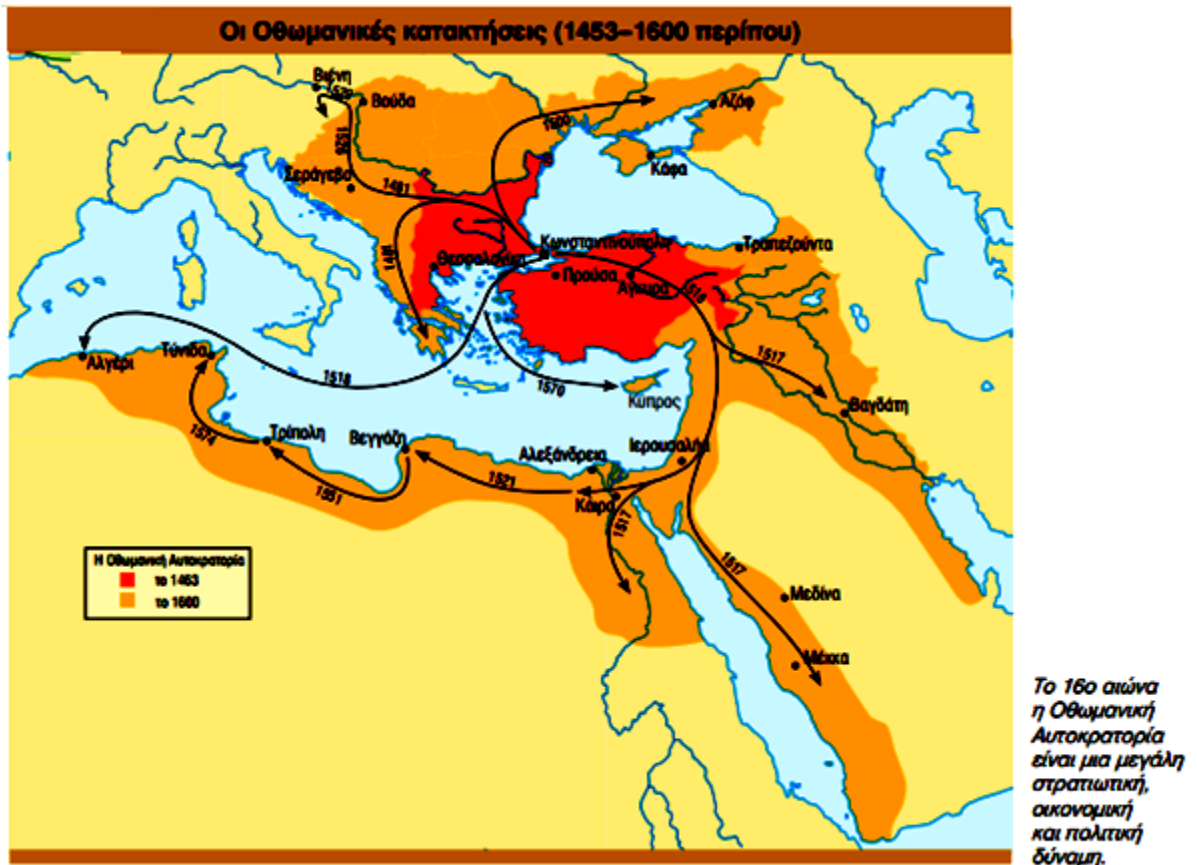
5. ΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΚΑΙ Ο ΚΡΙΜΑΪΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Ανατολικό Ζήτημα*: το διεθνές ζήτημα που προκλήθηκε από τη βαθμιαία υποχώρηση της ισχύος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας* και την πλήρωση του κενού που προέκυψε από αυτή την υποχώρηση στην Εγγύς Ανατολή και ιδίως στη Χερσόνησο του Αίμου.

Το ανατολικό ζήτημα κατά τον 18^ο και τον 19^ο αιώνα

- Την προέλαση των Οθωμανών Τούρκων εναντίον της χριστιανικής Ευρώπης (βλ. χάρτη) διαδέχτηκε η περίοδος των σχεδίων για την εκδίωξή τους από τη γηραιά ήπειρο και για τη διανομή των ευρωπαϊκών τους κτήσεις.
- Η πρωτοβουλία για την υλοποίηση αυτών των σχεδίων ανήκε στην Αυστρία και τη Ρωσία.
- Το έτος 1797 θεωρείται η αφετηρία μιας νέας φάσης του Ανατολικού Ζητήματος διότι οι Γάλλοι καταλαμβάνουν τα Επτάνησα και το επόμενο έτος καταλαμβάνουν την Αίγυπτο. Τότε η Πύλη (Οθωμανική κυβέρνηση) καλεί τη Ρωσία σε βοήθεια και δημιουργείται μια ρωσοτουρκική συμμαχία λόγω του Ναπολέοντα.
- Η κατάσταση αλλάζει λόγω του καιροσκοπισμού των συμφερόντων των Μ. Δυνάμεων και έτσι η Ρωσία από σύμμαχος των Τούρκων γίνεται εχθρός κηρύσσοντας το Ρωσοτουρκικό Πόλεμο. Η νίκη της αναγκάζει την Οθωμανική Αυτοκρατορία το 1829 να αποδεχτεί τη συνθήκη της Αδριανούπολης, με την οποία χάνει τη Σερβία αναγνωρίζοντας την αυτονομία της. Αμέσως μετά (το 1830) η Οθωμανική αναγκάζεται να αποδεχτεί την ανεξαρτησία της Ελλάδας έστω και με περιορισμένη έκταση.
- ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΣΤΕΝΩΝ: Η περιοχή αποτέλεσε πεδίο ανταγωνισμού των Μ. Δυνάμεων, καθώς όλες οι χώρες ήθελαν το έλεγχο της περιοχής προκειμένου να έχουν έξοδο στη Μεσόγειο. Ιδιαίτερα η Βρετανία αλλά και η Γαλλία φοβούνται ότι η Ρωσία θα αποκτήσει καίρια στρατηγική θέση και θα επιδιώξει τον έλεγχο της Μεσογείου, γεγονός που αποτελούσε βαθύ πλήγμα στα αγγλογαλλικά συμφέροντα. Έτσι, τόσο η Αγγλία όσο και η Γαλλία αλλάζουν την εξωτερική πολιτική που είχε στόχο το διαμελισμό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και την χρησιμοποιούν ως φραγμό στη ρωσική προέλαση στη Μεσόγειο. Η κατάσταση περιπλέκεται όταν ο πασάς της Αιγύπτου Μεχμέτ Αλή συγκρούεται με το Σουλτάνο και αυτός ζητά τη βοήθεια των Ρώσων.
- Συνθήκη του Χουνκιάρ Ισκελεσί: συνθήκη που υπογράφηκε μεταξύ Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και Ρωσίας. Σύμφωνα με αυτήν:
 - ✓ α) Ο Εύξεινος Πόντος έγινε κλειστή και ασφαλής θάλασσα για τη Ρωσία.
 - ✓ Αναγνωριζόταν σιωπηρά το δικαίωμα εξόδου των ρωσικών πολεμικών σκαφών στο Αιγαίο. → ισχυροποίηση της Ρωσίας στα Στενά.
- Όμως, η κατάσταση αυτή ανατρέπεται με τη Σύμβαση των Στενών (1841) που υπογράφηκε από τις Μ. Δυνάμεις και τερμάτιζε τα προνόμια της Ρωσίας στα Στενά.

*Σήμερα ο όρος χρησιμοποιείται μεταφορικά, (το έκανες ανατολικό ζήτημα), όταν θέλουμε να περιγράψουμε ένα καθημερινό πρόβλημα που παίρνει αδικαιολόγητα μεγάλες διαστάσεις και μας απασχολεί για πολύ καιρό.

- **ΚΡΙΜΑΪΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ**- Μια από τις οξύτερες φάσεις του Ανατολικού ζητήματος.
 - ✓ Αφορμή: η άρνηση της Πύλης να αποδεχτεί την απαίτηση της Ρωσίας για προστασία των ορθοδόξων που κατοικούσαν μέσα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Η Αγγλία και η Γαλλία ενθάρρυναν την Πύλη προς αυτή την κατεύθυνση.
 - ✓ Μάιος 1853: Οι Ρώσοι καταλαμβάνουν τις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες χωρίς κήρυξη πολέμου.
 - ✓ Η Οθωμανική Αυτοκρατορία συνάπτει συνθήκη συμμαχίας με Αγγλία και Γαλλία και ο πόλεμος διαδραματίζεται στη χερσόνησο της Κριμαίας .
 - ✓ Οι Ρώσοι κάνουν εκκλήσεις για εξέγερση των Ορθοδόξων που ζούσαν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Στην Ελλάδα γίνονται επαναστατικά κινήματα σε Ήπειρο, Θεσσαλία και Χαλκιδική .
 - ✓ Οι Αγγλογάλλοι προχωρούν σε ναυτικό αποκλεισμό του Πειραιά ως αντίποινο για την επαναστατική δράση → πείνα, αρρώστιες, θάνατοι.

Από την οδυνηρή αυτή κρίση διαλύθηκε ο μύθος περί ευρωπαϊκού φιλελληνισμού καθώς και η πολιτική τοποθέτηση των Ελλήνων σε κόμματα προσανατολισμένα προς την πολιτική των τριών μεγάλων δυνάμεων (αγγλικό, ρωσικό, γαλλικό). Ταυτόχρονα οι ελπίδες των υποδούλων αναπτερώθηκαν από τους αγώνες του 1854 και τόνωσαν τον πόθο τους για την ελευθερία.

ΣΥΝΘΗΚΗ ΕΙΡΗΝΗΣ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ 1856

- ✓ Η Πύλη εξασφάλιζε το δικαίωμα συμμετοχής στο σύστημα ασφάλειας των Μ. Δυνάμεων της Ευρώπης .
- ✓ Ο Εύξεινος Πόντος έγινε ουδέτερη θάλασσα.
- ✓ Η Πύλη θα είχε υπό τον έλεγχο της τις εκβολές του Δούναβη.
- ✓ Επιβεβαιώθηκε η αυτονομία των Παραδουνάβιων Ηγεμονιών υπό την προστασία των Μ. Δυνάμεων.